

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 350/2013-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. septembra 2013 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, zo sudov Marianny Mochnáčovej a Petra Brňáka prerokoval sťažnosť Mgr. P. P. a D. P., L., zastúpených advokátom JUDr. P. E., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave a Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. PK 25 C 95/04 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. P. P. a D. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. PK 25 C 95/04 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava III prikazuje vo veci vedenej pod sp. zn. PK 25 C 95/04 konať bez zbytočných prietáhov.

3. Mgr. P. P. a D. P. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný im zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Mgr. P. P. a D. P. priznáva náhradu trov konania v sume 323,50 € (slovom trisdvadsaťtri eur a päťdesiat centov), na účet ich právneho zástupcu JUDr. P. E., B., do dvoch mesiacov.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

6. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. mája 2013 doručená sťažnosť Mgr. P. P. a D. P. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) a Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. PK 25 C 95/04.

7. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že 21. mája 2004 bola Okresnému súdu Pezinok podaná žaloba o určenie neplatnosti zmluvy a vrátenie plnenia z nej, ktorá z dôvodu zrušenia tohto súdu bola postúpená Okresnému súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“).

8. Sťažovatelia sa ochrany svojich práv domáhali aj podaním sťažnosti na prietahy v uvedenom konaní doručenej predsedovi okresného súdu 25. februára 2011, ktorý ju v odpovedi z 2. januára 2012 vyhodnotil ako dôvodnú.

Podľa názoru sťažovateľov okresný súd, ale aj krajský súd v predmetnej veci svojou nečinnosťou a neefektívnou činnosťou porušili ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Na základe uvedeného sťažovateľa ústavnému súdu navrhli, aby v predmetnej veci rozhodol týmto nálezom:

„... Základné právo Mgr. P. P... a D. P... na prerokovanie a rozhodnutie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III a Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. PK 25 C 95/04 boli porušené.

... Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje Okresnému súdu Bratislava III, aby vo veci vedenej pod sp. zn. PK 25 C 95/04 konal bez zbytočných prieťahov.

... Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľom Mgr. P. P... a D. P... finančné zadostučinenie každému vo výške 8.000,- €, ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť sťažovateľom v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

... Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľom Mgr. P. P... a D. P... náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 349,92,- € (2 x 2 úkony v hodnote 65,09 €, 2 x 2 režijný paušál 7,81,- € za prevzatie a prípravu zastúpenia a vypracovanie ústavnej sťažnosti), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť sťažovateľom na účet ich právneho zástupcu sťažovateľov v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

10. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že 21. mája 2004 bol príslušnému okresnému súdu doručený návrh sťažovateľov na určenie neplatnosti zmluvy a na vrátenie plnenia, o ktorom okresný (krajský) súd doteraz nerozhodol; vec teda od uvedeného dňa nie je právoplatne skončená, v dôsledku čoho sa právo sťažovateľov na súdnu ochranu stalo iluzórnym.

11. Predseda okresného súdu vo vyjadrení z 15. júla 2013 konštatoval, že v priebehu konania bolo nariadených celkovo deväť pojednávaní, z ktorých sedem bolo odročených pre neúčast' niektorého z účastníkov konania, takže aj ich zavinením došlo k doterajším priet'ahom. Predseda krajského súdu uviedol, že vec bola odvolaciemu súdu predložená 19. marca 2013 a o napadnutom rozhodnutí bude rozhodnuté v priebehu augusta (stalo sa tak 23. augusta 2013); obaja súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, ku ktorému sa pripojili aj s'ťažovatelia.

12. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby, domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu vo veci samej.

13. Vo vz'ahu k namietanému porušeniu základného práv podľa ústavy a práva podľa dohovoru ústavný súd v prvom rade konštatuje, že pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 257/08, I. ÚS 203/2013). Ako ďalej z judikatúry ústavného súdu vyplýva, nemožno primeranosť dĺžky civilného konania vyjadriť numericky, v zmysle určenia lehoty jej trvania, ktorú je vždy potrebné považovať za primeranú a ktorej prekročenie by bez ďalšieho značilo neprimeranosť doby občianskeho konania s následkami v podobe porušenia označených základných práv. Primeranosť dĺžky civilného konania je potrebné skúmať a preverovať v každom prípade jednotlivo vo svetle konkrétnych okolností prerokovávanej veci. V tejto súvislosti už bol v judikatúre ústavného súdu i v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva pomenovaný celý rad kritérií, podľa ktorých možno posudzovať primeranosť dĺžky konania s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu. Ide o charakter prerokovávanej veci, teda hlavne o jej skutkovú a právnu zložitosť, závažnosť, rozsiahlosť či obťažnosť dokazovania, ďalej o spôsob správania účastníkov a súdu v priebehu konania, o posúdenie prípadných osobitných okolností, ktoré

môžu spôsobiť priet'ahy v konaní, a tiež o to, čo bolo pri prerokovávaní veci pre s'ťažovateľa v hre, resp. aký malo konanie pre neho význam (porov. napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva *Philis proti Grécku*, 1997, *Pélissier a Sassi proti Francúzsku*, 1999, I. ÚS 257/08, I. ÚS 413/08 alebo I. ÚS 322/2010). Pri zvážení už uvedených kritérií je ústavný súd toho názoru, že sporná záležitosť s'ťažovateľov nebola v primeranej lehote prerokovaná a najmä právoplatne skončená.

14. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd síce konštatuje, že predmetná vec sa po právnej a skutkovej stránke javí zložitejšou, avšak zároveň podotýka, že ani charakter prerokovávanej veci neodôvodňoval nutnosť konať bez meritórneho rozhodnutia tak neprimerane dlhú dobu. Nemožno tolerovať, aby zatiaľ len v jednom štádiu konania pred okresným súdom bola dĺžka konania takmer 10 rokov, a to bez ohľadu na celkový rozsah nevybavenej súdnej agendy na okresnom súde zapríčinennej hoci aj nižším či nedostatočným počtom sudcov alebo vysokým počtom nevybavených vecí a podobne, tieto skutočnosti nemôžu ísť na ťarchu občanov, ktorí od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv v „primeranej lehote“.

15. Ústavný súd zdôrazňuje, že občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako to je v danej veci, možno už len na základe celkovej dĺžky jeho trvania považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Po preskúmaní napadnutého konania ústavný súd ďalej konštatuje, že okresný súd v priebehu celého konania nepostupoval dôsledne, neorganizoval svoju prácu tak, aby v čo najkratšej dobe zadovážil dostatok relevantných dôkazov potrebných na rozhodnutie vo veci samej. V Občianskom súdnom poriadku (ďalej len „OSP“) je dost' procesných inštitútov, ktorých správne použitie zabezpečí, aby bolo rozhodnuté bez zbytočných priet'ahov či v primeranej lehote (porov. § 6, § 100, § 114, § 117, § 119 a pod. OSP). Totiž požiadavku, aby ochrana práv bola poskytnutá v primeranej dobe, netreba osobitne odôvodňovať. Je zřejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

16. Ústavný súd berie do úvahy, že konajúci okresný súd vykonal vo veci niekoľko potrebných procesných úkonov, avšak ani táto skutočnosť nepostačuje na materiálnu garanciu ochrany základného práva sťažovateľov na konanie bez zbytočných prietáhov. K zbytočným prietahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen samotným nekonaním príslušného súdu (senátu), ale aj takou jeho neefektívnou činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania, čiže k právoplatnému rozhodnutiu vo veci. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nestačí, aby súd vec len prerokoval alebo vykonal a vykonával rôzne procesné úkony (bez ohľadu na ich počet), ale je potrebné, aby vec právoplatne skončil.

17. Vzhľadom na uvedené skutočnosti a predovšetkým na celkovú dĺžku konania ústavný súd v bode 1 výroku nálezu vyslovil, že okresný súd v prerokovávanej veci porušil základné právo sťažovateľov konať bez zbytočných prietáhov a skončiť vec v primeranej dobe v zmysle uvedeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sa namieta.

18. V nadväznosti na prvý bod výroku nálezu a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd v bode 2 výroku tohto rozhodnutia prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Ústavný súd dospel k záveru, že iba konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľov. Vzhľadom

na okolnosti prípadu, povahu veci, celkovú dĺžku konania, ale v neposlednom rade aj správanie účastníkov konania považuje ústavný súd v danom prípade sumu 5 000 € za zodpovedajúcu primeranému finančnému zadosťučineniu sťažovateľov za ujmu, ktorú zatiaľ utrpeli. Riadil sa pritom jednak judikatúrou ústavného súdu i judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, ale aj úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie nemajetkovej ujmy, teda určitá satisfakcia za existujúci stav právnej neistoty v priebehu konania zapríčinennej výlučne súdom, a nie reparácia žalovaného nároku, o ktorom ešte bude rozhodovať všeobecný súd v tomto konaní alebo v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom. Preto žiadosti o priznanie finančného zadosťučinenia v sume po 8 000 € z titulu nemajetkovej ujmy každému zo sťažovateľov vyhovel len sčasti, a to 5 000 € spolu pre obidvoch sťažovateľov, lebo ide o manželov, a tým aj bezpodielových spoluvlastníkov.

20. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

21. Napokon ústavný súd rozhodol o náhrade trov konania sťažovateľov. S poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia v sume 323,50 € (2 úkony právnej pomoci v roku 2013, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie ústavnej sťažnosti po 127,16 €, čo predstavuje sumu 269,58 € plus 20 % DPH). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

22. Vo vzťahu ku konaniu pred krajským súdom ústavný súd sťažnosti nevyhovel, pretože tento o odvolaní proti procesnému uzneseniu rozhodol 23. augusta 2013, t. j. v primeranej dobe.

23. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. septembra 2013